

ניקב תוכו של אות ה' - כשר. **ניקב יריכו** אם נשתייר בו כשיעור אות קטנה - כשר, ואם לא - פסול.

נמסק נקב רגל של אות ו' בתיבת 'ויהג' נראה כמו י': יביא תינוק שאינו חכם ולא טיטש, אם קורא אותו ויהרג - כשר, ואם לא - יהרג הוא ופסול.

דף כ"ט" ע"ב

בשעה שעלה משה למרום מצא להקדוש ברוך הוא שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר משה לפניו יתברך: ריבונו של עולם מן מעכב על ידיך? אמר לו השם יתברך: אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ושמו עקיבא בן יוסף, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילים של הלכות. אמר משה לפניו: הראהו לי! אמר לו השם יתברך: חזור לאחורייך, הלך וישב משה בסוף שמונה שורות, ולא ידע מה הם אומרים, תשש כוחו של משה, כיון שהגיע לדבר אחד, אמרו תלמידי רבי עקיבא: ירכי מגיין לך? אמר להם רבי עקיבא: הלכה למשה מסיני, ונתיישב דעת משה. חזר ובא לפני הקדוש ברוך הו, אמר משה לפניו: ריבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? אמר לו השם יתברך: שתוק! כל עלה במחשבה לפני. אמר משה לפניו: ריבונו של עולם הראיני תורתו ואתה הראני שכר, אמר לו השם יתברך חזור לאחורייך, חזר משה לאחוריו וראה ששוקלים בשרו במקום הקצבים, אמר משה לפניו: ריבונו של עולם! זו תורה וזו שכרה? אמר לו השם יתברך: שתוק! כך עלה במחשבה לפני.

האותיות שצריכות מלושה תגים - ואלו הם: **ש' ע' ט' נ' ו' ז' ג' צ' י'.**

סופרים המוקדקים מלושה תגים - כלומר חי הוא ברומו של עולם, ותולים רגל של ה' באוויר שלא יהא דבוק לגג, מהטעם שיבאקא (בסמוך).

כל התולה בטחוני בהשם יתברך - הרי הוא לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא, שנאמר בטחו בהשם עדי עד כי ב'ה' ה' צור עולמיים.

נאמר 'כי ביה' ה' צור עולמיים - אלו שני עולמות שברא הקדוש ברוך הוא: **עולם הזה נברא באות ה'** שנאמר 'אלה תורות השמים והארץ בהבראם', אל תקרא בהבראם אלא באות ה' בראם. שעולם הזה דומה לאכסדרה, שכל התורה לצאת יציא. ורגלו תלוי באוויר, שאם חוזר בתשובה מכניסים אותו, ואינו חוזר מפתח התחתון, שצריך סיוע מהשמים, שהבא לטמא פותחים לו והבא לטהר מסייעים אותו. ולמה יש לאות ה' תג קטן בסוף הגג? אמר הקדוש ברוך הוא: אם חוזר בו אני קושר לו קשר. **עולם הבא נברא באות ו'** - שהצדיקים שבו מועטים. ומפני מה כפוף ראשו? יצדיקים שבו כפוף ראשיהם ממעשיהם, שאינם דומים אז לזה, וכל אחד מתבייש מחבירו.

מנחות דף ל'. יום ג' פרשת משפטים - כ"ג שבט תשפ"ו

יום זה הוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' נתן שמשון זיל בן הרה"ח ר' דוד צבי זיל

נלב"ע ב'ג שבט

ת'נ'צ'ב'ה'

דף ל' - ע"א

אמר רב: ספר תורה שיש בו טעיות - לרב: אם יש שתיים בכל דף - יתקן. שלש - יגנז. **בברייתא:** שלש - יתקן, ארבע - יגנז. יש בו דף אחת שלימה - מצלע על כולו, ודווקא אם רוב הספר כתוב כראוי, וגם אם יש באותו דף שלש טעיות, משום שניתן לתיקון מתקן. וכל זה בחסירות - שאם יתקן נראה כמנומר, אבל ביתירות גם אם יש בכל דף ארבע טעיות - יתקן.

הכותב ספר תורה ובא לגמור - לא יגמור באמצע הדף, רק מקצר והולך עד סוף הדף, וכותב לעיני כל ישראל באמצע שיטה. **לרבינו:** גם באמצע שורה, **לרב** אמש באמצע, וכל באמצע הדף, וכן הלכה. ובחומשים של ספר תורה (כמו ירידן בסוף חומש במצריים' בסוף חומש בארצות, וכל בספריהם' בסוף חומש שמות, 'בחד סיני' בסוף חומש ויקרא, וירידן יריחו' בסוף חומש במדבר), גומר - גם באמצע הדף.

שמונה פסוקים אחרונים שבתורה * קורא אותם אדם אחד, ואינו מפסיק באמצע לקרוא לאחר, **לרבי יהודה:** משום שכתבם יהושע, **לרבי שמעון:** משום שנשתנו להיכתב בדמע.

הלוקח ספר תורה מהשוק - כחוטף מצוה מהשוק. **כתבו** - מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני. **הגיה אפילו אות אחת** - מעלה עליו הכתוב כאילו כתבו.

'ימית שם משה עבד ה' - אפשר משה חי וכתב וימת שם משה? **לרבי יהודה:** עד כאן - כתב משה, מכאן ואילך - כתב יהושע בן נון, **לרבי שמעון:** אי אפשר שספר תורה חסר את אחת, שנאמר 'לקוח את ספר התורה הזה', אלא עד כאן ' הקדוש ברוך הוא אומר ומשה אומר אחריו וכותב, מכאן ואילך - הקב"ה אומר, ומשה כותב בדמע, ולא היה אומר אחריו מרוב צער.

יריעה בספר תורה: משלש ועד שמונה דפים, פחות מכן או יתר על כן - לא יעשה. ולא ירבה דפים (לעשות ח' אם הוא קלף קטן) - מפני שנראה אגרת, ולא ימעט דפים (לעשות שלש אם היא יריעה גדולה) - מפני שעיני משוטטות וטועה בראש השורות, רק כמו 'למשפחותיכם' בסוף חומש בארצות, ונדמנה לו יריעה בת תשע דפים וצריך לקצר - לא יחלק שלש לכאן ושש לכאן, רק ארבע לכאן וחמש לכאן, וזה בתחילת הספר, אבל בסוף הספר גם פסוק אחד בדרך אחד. **שיעור הגליון:** מלמטה - טפח. מלמעלה - שלש אצבעות. ובין דף לדרך - כמלא ריווח רוחב שתי אצבעות. **בחומשים:** מלמטה - שלש אצבעות, מלמעלה - שתי אצבעות, בין דף לדרך - כמלא ריווח רוחב גודל. בין שיטה לשיטה - מניח כמלא שיטה. בין תיבה לתיבה - כמלא את קטנה. בין אות לאות - כמלא חוט השערה.

לא ימעט בכתב לעשות אותיות קטנות - משום ריווח של מטה, או משום ריווח של מעלה, או משום ריווח שבין שורה לשורה, או משום ריווח שבין פרשה לפרשה. נודמן לו תיבה בת חמש אותיות - לא יכתוב שניים בתוך הדף שלושה חוץ לדף, רק שלושה בתוך הדף ושניים חוץ לדרך. נודמנה לו תיבה בת בניו אותיות - לא יזרוק בין הדפים, אלא חוזר וכותב בתחילת השורה.

דף ל' - ע"ב

'הטועה בשם'

א. לרבי יהודה: גורר מה שכתב, וכותב את מה שגרר בין השורות, וכותב השם על מקום הגרר.

ב. לרבי יוסי: גם תולה השם, ומגיהו בין השיטים.

ג. לרבי יצחק: גם מוחק, וכותב את השם על המקח.

ד. לרבי שמעון שזורי: כל השם כולו - תולים, מקצתו - אין תולים.

ה. לרבי שמעון בן אלעזר בשם רבי מאיר: אין כותבים השם על מקום הגרר, או מקום המקח, ואין תולים אותו, רק מסלק את כל היריעה וגונזה.

'להלכה' רב חננאל בשם רב: פסק להלכה שתולים את השם, ורבה בר בר חנה בשם רבי יצחק בר שמואל: פסק שמוחק וכותב.

'אמר רבי חנינא הלכה כרבי שמעון שזורי' נחלקו אמוראים באיזה דין הפסק כמותו - **לרב פפא:** בדין 'שידה', **לרב נחמן בר יצחק:** בדין 'יוני'. (יבואר להלן בדרך לא).

אלו דברי רבי שמעון שזורי שפסקו שהלכה כדבריו:

א. בן פקועה: גם בן חמש שנים וחורש בשדה, שחיטת אמו מטהרת אותו.

ב. נתינת גט אם לא אמר תנו: בראשונה אמרו היוצא כקולר ואמר כתבו גט לאשתי - הרי אלו יכתבו ויתנו גם שלל אמר תנו. חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירה, לרבי שמעון: שזורי גם המסוכן.

ג. תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה: גם בחול שואל לעם הארץ אם הפריש מעשר ומצא תרומת מעשר שלו אינה תרומה, ואוכל על פיו.

ד. פול המצרי שזרעו לורע: מקצתו השריש לפני ראש השנה ומקצתו לאחר ראש השנה, אין תורמים מזה על זה, משום שאין תורמים ומעשרים לא מחדש על יסין ולא מישן על החדש, רק צובר גורגו לתוכו, ונמצא תורם ומעשר מהחדש שבו על החדש שבו, ומהישן שבו על הישן שבו.

ה. מדידת שידה: שידה שמחזיק ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש - יצאה מתורת כלי ואינה מקבלת טומאה. ונחלקו, **לביית שמאי:** נמדדת מבפנים, **לביית הלל:** נמדד מבחוץ. ומודים אלו ואלו שלא נמדד עובי רגלים ולכזבזים. **'לרבי יוסי'** מודים שנמדד עובי הרגלים ולכזבזים, ובניהם אינו נמדד. **'לרבי שמעון שזורי'** אם היו הרגלים גבוהות טפח - אין בניהם נמדד, ואם לא - בניהם נמדד. **'להלכה'** רב פפא פסק הלכה של רבי חנינא כרבי שמעון שזורי הוא על דין זה.

ו. טומאת שמן: שמן לעולם נעשה ראשון, בין שנטמא באב הטומאה או בראשון או בשני, לרבי מאיר: שכל הפוסל תרומה מטמא משקים להיות תחילה. להכמיה: גם הדבש, לרבי שמעון שזורי: יין חשוב משקה, ולא שמן ודבש. 'להלכה' רב בחמן בר יצחק פסק הלכה של רבי חנינא כרבי שמעון שזורי הוא על דין זה.

מנחות דף ל"א. יום ד' פרשת משפטים - כ"ד שבט תשפ"ו

דף ל"א - ע"א

מעם אחת נתערב לרבי שמעון שזורי טבל בחולוין - ואמר לו רבי טרפון שיקח מהשוק ויעשר עליו, שסובר מהתורה בטל ברוב, ורוב עמי הארץ מעשרים הם, והרי זה כתרומם מהפטור על הפטור. ולא אמר רבי טרפון לקחת מגוי, שסובר אין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע ממעשר, ונמצא תורם מחוייב על הפטור. וי"א: שאמר לרבי שמעון שזורי לקחת מגוי, שסובר יש קנין לגוי להפקיע ממעשר, ולא אמר לו לקחת מעם הארץ שסובר אין רוב עמי הארץ מעשרים. וגם בדין זה הלכה כרבי שמעון שזורי, הגם שלא נשנה במשנה, שהרי אמרו 'כל מקום ששנה', ולא 'במשנתנו'.

דף ל"א - ע"ב

נקרע גליון ספר תורה: אם נכנס הקרע בשני שורות בתוך הכתב - יתפור, בשלש שורות - לא יתפור, רק מסלק היריעה. ודווקא בקלף ישן, שמתוקן בעפצים ונעשה שחור, אבל בחדש שלא תיקנו בעפצים - יתפור גם בשלוש. ויתפור בגידים ולא בגרדים.

נקרע בין דף לדרך נגד הכתב - שאם היה בכתב היה יותר משלוש שורות, או בין שיטה לשיטה, הסתפקו אם יתפור או לא? ולא נפגשו.

מזוזה: שנכתבה שתי תיבות בכל שיטה - כשרה. כתבה שתיים ושלש ואחת - כשרה, משום שעשאה כשירה. ולא יעשנה אחת שתיים ושלש כקובה, ולא שלש שתיים ואחת כזנב.

ספר תורה: שעשאה כשירה (אריח על גבי לבינה), או שעשה את השירה כשאר תיבות של ספר תורה (אריח על גבי אריח) - פסולה.

תיבות 'כימי השמים על הארץ' במזוזה - כותב בשורה האחרונה. י"א: בסוף השורה, שתיבת 'השמים' יהא מעל 'הארץ', כגבוה שמים על הארץ. וי"א: שיהא בתחילת השורה, כמו שהשמים מרוחקת מהארץ.

מנחות דף ל"ב. יום ה' פרשת משפטים - כ"ה שבט תשפ"ו

יום זה הוקדש בסיומו דף היומי 'מחודדים'

לעילוי נשמת האשה החשוכה מרת **בינה ראזנבוים ע"ה** בת ר' דוד זצ"ל

נלב"ע כ"ה שבט תשס"ב

ת'נ'צ'ב'ה'

דף ל"ב - ע"א

פרשיות במזוזה: רב הונא: היה כורך מאחד כלפי שמע, ועושה פרשיות סתומות. וכן נהגו העם לעשות סתומות, **רבי מאיר:** היה עושה פרשיות פתוחות, משום שאין הפרשיות סמוכות מהתורה. והעיד עוד רבי חלבו על רבי מאיר שכתב מזוזה על דוכוסטוס, וכמו דף (ארוכה וקצרה), ועושה ריווח מלמעלה ומלמטה. **'להלכה'** פסק רב חננאל בשם בר שהלכה כמותו. יש מפרשים: שהלכה כמותו לעניין ריווח, אבל לעניין פתוחות אין הלכה כמותו, שהרי נהגו העם לעשות סתומות. לרב נחמן בר יצחק: הלכה כמותו גם לעניין פתוחות, שהרי גם לרבי שמעון בן אלעזר מצוה לעשות סתומות, אלא שבא ללמד שאם עשה פתוחות כשירה.

וכמה ריווח עושה במזוזה (למעלה ומטה) - כמלא עץ סדוק הנושק דפי קונטרס שלא יכפלו.

חליצה במגעל וסנדל - לרבה אמר רב: אם יבוא אליהו ויאמר חולצים במגעל - שומעים לו, ואם יאמר אין חולצים בסנדל - אין שומעים לו שכבר נהגו העם בסנדל. **לרב יוסף אמר רב:** אם יבא אליהו ויאמר אין חולצים במגעל - שומעים לו, אין חולצים בסנדל - אין שומעים לו שכבר נהגו העם בסנדל. **חליצה בסנדל לכתחילה** - **לרבה:** עד שיבוא אליהו לומר שחולצים במגעל - אין חולצים לכתחילה במגעל, **לרב יוסף:** חולצים לכתחילה במגעל, עד שיבוא אליהו ויאמר שאין חולצים.

ספר תורה ותפילין שבלו: אין עושים מהם מזוזה - משום שאין מורידים מקדושה חמורה לקדושה קלה. ואם היו מורידים היו עושים מהם מזוזה. ולסוכר עושים פתוחות במזוזה - היו עושים להשלים, כגון אם חסר שורה אחת במזוזה, משלימים מספר תורה או תפילין.

'הלכה למשה מסיני' תפילין - על קלה (במקום בשר). **מזוזה** - על דוכוסטוס (במקום שער). **אם שינה בזה ובזה פסול** * **יש מפרשים:** אם שינה וכתב על מקום שיער, ושינה לכתוב במקום בשר - פסול. אבל אם שינה במזוזה וכתב על קלף ולא על דוכוסטוס - כשר, שהרי אם היו מורידים מקדושה חמורה לקלה עושים מזוזה מספר תורה. **יש מפרשים:** שינה במזוזה לכתוב על הקלף ובתפילין על דוכוסטוס - פסול, ומחלוקת תנאים היא אם כשר או פסול, והברייתא שמשמע בה שאם היו מורידים עושים מזוזה מספר תורה, וסוברת שאם כתב מזוזה על הקלף כשירה.

דף ל"ב - ע"ב

שרטוט * **יש אומרים:** ששרטוט במזוזה היא הלכה למשה מסיני, וכל מזוזה שאינה משרוטת - פסולה. **ויש אומרים:** שתפילין ומזוזות אינם צריכות שרטוט. **'להלכה'** תפילין - אינה צריכה שרטוט, ומזוזה - צריכה שרטוט.

תפילין ומזוזות נכתבות שלא מהכתב - משום שהם רהוטים בפי כל אדם ואין טעות בהם. לכן אין צריך להעתיק מספר אחר.

ישיבה על מיטה שספר תורה עליה - **לרב חלבו:** אסור, **לרבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן:** מותר. מעשה ברבי אלעזר שישב על מיטה ונזכר שספר תורה מונח עליה ונשמט וישב על גבי קרקע ודומה כמי שהכישו נחש, לרבה בר בר חנה שמוטר לשבת על מיטה שספר תורה עליה, היה הספר תורה על גבי קרקע.

אמר רב יהודה אמר שמואל לעניין מזוזה:

כתבה 'כאיגרת': כלומר בלי שרטוט ולא דקדק בחסירות ויתרות - פסולה. שלומדים גזירה שווה 'כתיבה כתיבה' מספר ('יכתב לה ספר כריתות' או 'כתוב זאת וכתוב בספר'). מה ספר צריך דקדוק כך מזוזה.

תלאה על הפתח במקל, או שהניחה אחרי הדלת - פסולה, שנאמר 'בשעריך'. וסכנה היא מהמוזיקים, שאין הבית משתמר עד שיקבע בצורת הפתח כהלכה. בית מונבג המלך כשחיוי הולכים בדרך נשאו עמהם מזוזות, ותולים אותם באכסניה במקל עד הבוקר, זכר למזוזה.

מצוה להניחה בתוך חלל של פתח ולא מבחוץ - והגם שמצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים, אין אומרים כמה שהוא רחוק יותר טוב ויניח מבחוץ.

כתבה על שני דפים ורואי להיחלק לשניים - פסולה.

דלת שבין שני בתים או בין בית האנשים לבית הנשים, ואין יודעים באיזה צד חשוב ביאה ואיזה חשוב יציאה כדלת המזוזה בימין שהוא דרך ביאה - הלך אחר היכר ציר, שהצד שיש בו החור בשלש צעיר הדלת סובב בו נחשב בית, ודרך ימין שנכנסים בו נחשבים את המזוזה.

מנחות דף ל"ג. יום ו' פרשת משפטים - כ"ו שבט תשפ"ו

דף ל"ג - ע"א

מתחילה צריך להעמיד את המזוזות בבית, ולאחר מכן יקבע בהם המזוזה - ולא יקבע המזוזה תחילה ולאחר מכן יקבע בבית.

קו הסיכומים לשמיעת סיכום יומי על הדף היומי בגמרא והלכה 079-4369739

עשאה כמו נגר: שלא זקה המזווה לאורך, רק השכיב לרוחב ונעץ אותה לעומק הקיר - פסולה. ואם נקבעה בעמידה, ויש מפרשים: שזקוק מלמעלה ורגלה בשכיבה - כשירה.

במזווה היה ארבע הרגלי - שאם יש שני פתחים לחדר אחד, בפתח שרגלי לצאת ולבוא יותר - שם מניח המזווה. פתח קטן הלא חריב אצל מקומו ונכנס ויש בו כדי שלא יטריח התלמידים לעמוד בפניו כשעובר לפניהם, ולא עשה לה מזווה. אבל בר הונג עשה לה מזווה, משום שרוב נכנסים לבית המדרש היה דרך פתח זה.

מקום קביעת המזווה בפתח - לרבי יהודה: מגביה מהקרקע טפה, ומרחיק מהקורה טפה, וכל הפתח כולו כשר למזווה. וכן פסק בר הונג. לרבי יוסי לומדים מההיקש 'קושרתם וכתבתם', מה קשירה בגובה גם כתיבה בגובה הפתח. **לשמאל:** מצוה להניחה בתחילת שליש העליון, ופירושו שסובר כרבי יוסי, רק שלא ירחיק מהקורה מעלה יותר משלש.

דף ל"ג - ע"ב

מצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים - לחכמים: כדי שיפגע מייד במזווה, **לרב חנינא מסורא:** כדי שישמור כל הבית.

בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מידת בשר ודם: בשר ודם - מלך יושב מבפנים ועם משמרים אותו מבחוץ, הקדוש ברוך הוא - עבדיו יושבים בפנים והוא משמר עליהם מבחוץ. שנאמר 'ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך'. **העמיק חור טפח, וקבע בו המזווה -** פסולה.

בית שיש פצים קבוע, ושני פתחים אחד לדרום ואחד למערב, וקבע מזווה בפנים בחלל פתח הדרומי, וכשהדלת סתומה הוא פתוח למערב אחורי הדלת, אם יש עובי בפנים המובדיל טפח. צריך מזווה אחת לפתח מערבי - משום אין המזווה בחלל. ואם לא, אין צריך מזווה אחת - שהוא כמזבח באתו פתח עצמו. וכן אם טלה מלבן לפצים משני צדדים, והמלבן ויהא עביו והדביל את הדלתו אם יש טפח - צריך מזווה אחת, ואם לא - אינו צריך.

העמיד מלבן קנים - חותך שפופרת ומניח. ודווקא אם העמיד ולכסוף חתך והניח, אבל חתך והניח ולכסוף העמיד - פסול משום תעשה ולא מהעשוי.

פיתחי שימאי - פטורים ממזווה, יש אומרים: שאין להם תרקה, ויש אומרים: שאין להם מזווה.

אכסדרה: אף על פי שיש לה עמודים, פטורה ממזווה, שאינו עשוי רק לחיוק לתקרה ולא לשם פתח. ואכסדרה דבי רב, שיש לה ארבע דפנות אלא שאינם מגיעות לכתך - חייבת, שהיא חדר ממש. וכן אכסדרה רומית, שעשוי חלונות - חייבת.

בית שער, אכסדרה, ומרפסת - חייבים במזווה.

בית שער הפתוח לחצר ובתים פתוחים לבית שער - חייב בשתי מזווות.

בית שער הפתוח לגינה ולחדר - לרבי יוסי: נידון כחדר וצריך מזווה. **לחכמים:** נידון כבית שער ואינו צריך. **'לרב ושמאל -** פתח שבאים מהגינה דרך בית שער נכנסים בו לחדר - לדברי הכל חייב. ונחלקו בפתח החיצון שהיוצאים מהבית דרך בית שער יוצאים בו לגינה, שלפי רבי יוסי: עיקר בית שער לכניסת החדר נעשה, והוא שוואר בית שער שחייבים כל הפתחים במזווה, ולחכמים: עיקר בית שער ליציאה מהחדר לגינה נעשה, ונדון כאוויר ולא כבית שער. **'לרבה ורב יוסף -** בפתח שיוצאים בו מבית לגינה - לרבי הכל פטור, שהוא פתח גינה, ונחלקו בפתח ששוכנים בו מן הגינה לחדר דרך הבית שער, שלפי רבי יוסי: חייב שהוא עשוי לביאת הבית, ולחכמים: פטור שהכל נעשה בשביל הגינה. **'הלכה אביי ורבא:** פסקו כרבי יוסף, רב **אשי:** פסק כרב ושמאל ולחומרא פסק כרבי יוסי, והצריך מזווה לשניהם. וכן הלכה.

מנחות דף ל"ד. יום שב' פרשת משפטים (שקלים) - כ"ז שבט תשפ"ו

דף ל"ד - ע"א

לול פתוח מהבית לעלייה - לרב הונג אם יש לו פתח אחד - חייב במזווה אחת, אם יש לו שני פתחים אחד בבית ואחד בעליה - חייב בשתי מזווות. ומדבריו למד רב פאח שחדר שיש לו ארבעה פתחים, אף על פי שרגלי להשתמש רק באחד מהם - חייב בארבע מזווות.

פתח העומד בקרן זית של בית - חייב במזווה. ואף על פי שאין לה מזווות, ראשי הכתלים הם המזווות.

מזווה צריך לקבוע בצד ימין - שנאמר 'ביתך' ביאתך מהימין. **יש מפרשים:** משום שאדם עוקר תחילה רגל ימין, ויש מפרשים: שנאמר 'ויקח יהוידע הכהן ארון אחד ויקב חור בדלתו ויתן אותו אצל המזבח מימין בבוא איש בית ה' וגו'.

בית שאין לו רק מזווה אחת - חכמים: פטורים ממזווה, שנאמר 'מזווות', **רבי מאיר:** מחייב, לרבי ישמעאל' שנאמר 'מזווות' גם בפרשה שניה, ואין ריבוי אחר ריבוי רק למעט. לרבי עקיבא' שנאמר 'על המשקוף ועל שתי המזווות', שאין צריך לומר שתי, אלא זה בנה אב שכל מקום שנאמר מזווות אינו רק אחת, עד שיפרט לך הכתוב שתיים. וכל זה בצד מימין, אבל אם הוא משמאל - פטור גם לרבי מאיר.

מזווה נכתב על ספר - שנאמר 'וכתבתם', ולומדים גזירה שווה כתיבה כתיבה מהנאמר 'וכתב לה ספר', ואין לומדים מהנאמר 'ותכתב על האבנים', שדנים כתיבה הנהגת לדורות מכתובה הנהגת לדורות, ולא מכתובה שאין נוהגת לדורות, והגם שנאמר 'ומשמע שיתכונן על הסף ממש, כבר נאמר קודם לכן 'וכתבתם' תשה כתיבה תמה, ואין כתיבה תמה בעצם ואבנים רק על הספר. ובכל זאת צריך לגזירה שוה, שלא נאמר שיתכונן על אבנים ואחר כך יקבע ספר.

כותבים במזווות וגט' - בדיו, שנאמר 'ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו'.

ארבע פרשיות שבתפילין מעכב זו את זו, וגם כתב אחד מעכב, וגם קוצו של י' מעכב, וכל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה - פסולה.

דף ל"ד - ע"ב

תפילין של ראש'

בתפילין - כותב ארבע פרשיות בארבע בתים, **לרבי ישמעאל:** שנאמר לטפת לטפת לטפת לטפת, הרי כאן ארבעה. **לרבי עקיבא:** טט בכתפי - שתיים, פת באפריקי - שתיים.

כותב על ארבעה עורות, ומניח בארבע בתים בעור אחד - אבל לא יניח בארבע בתים של ארבעה עורות, שנאמר 'ולכתובו בין עיניך', וכתוב אחד אמרתי לך ולא שנים ושלושה וזכרונות.

כתב על עור אחת והניח בארבע בתים - לחכמים: יצא. **לרבי:** צריך שיהא ריווח ביניהם, כדי שלאחר שכתב בעור אחת יתחון מלמעלה העור כמו ארבע אצבעות ויניח בארבע בתים, ויהא מדויק למטה עוד עור אחד כדי שתהא פרשה אחת בבית אחד. ולחכמים אינו צריך. ושויים שנותן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת.

אם אין החריץ של בין בית לבית ניכר מבחוץ - פסולות.

'תפילין של יד'

כותב על עור אחת - ואם כתבה בארבע עורות והניח בבית אחד - יצא. **לרבי יהודה:** צריך לדבק את הארבע אגרות ביחד בתפירה או בדבק, שנאמר 'והיה לך לאות על ידך', כשם שאות אחת מבחוץ כך אות אחת מבפנים. **לרבי יוסי:** אינו צריך. וחרו רבי יהודה והודה לדברי רבי יוסי, שאמר שאם אין לו תפילין של יד ויש לו שתי תפילין של ראש, טולה עור על אחת מהם ומניח בידו, אף על פי שאינם מדויק מבפנים. (ובאופן שאין איסור לעשות מתפילין של ראש לתפילין של יד כמו שיתבאר בסמוך).

תפילין של יד - עושים אותה של ראש, **תפילין של ראש -** אין עושים אותה של יד, שאין מורידים מקדושה המורה לקדושת קלה. ודווקא אם כבר נקשרו בראש, אבל אם רק הזמין לשם ראש, לטובר 'הזמנה לאו מילתא היא', מותר לעשותם ליד. ולטובר הזמנה מילתא היא - אסור. ואם התנה מתחילה שיהיה של יד אם צריך להם - מותר.

סדר תפילין של ראש: א. קדש של ב. ויהי כי יביאך - מימין הקורא שהוא שואל של המניח. ג. שמע, ד. והיה אם שמוע - משמאל הקורא שהוא ימין המניח. נמצא הקורא קורא כסדר.

מנחות דף ל"ה. יום א' פרשת תרומה - כ"ח שבט תשפ"ו

דף ל"ה - ע"א

החליף הפרשיות פסולות - לאביי: דווקא אם עשה החיצונה פנימית והפנימית חיצונה, אבל אם החליף החיצונה שבצר ימין עם החיצונה שבשמאל, או את הפנימית עם הפנימית, כשירות. **לרבא:** בכל אופן פסול, כי כמו שהחיצונה פסולה בפנים משום שצריכה לראות אוויר, כך החיצונה שבמימין צריכה לראות אוויר של ימין, והאחרת צריכה לראות אוויר שבשמאל.

'תיתורא של תפילין' - והוא הגשר שמצד הרביעי, **'מעברתא של תפילין' -** שמכפיל עור התיתורא סביב הרצועה שלא תהא קבועה, **'ש של תפילין -** שעושים לבית החיצון - הלכה למשה מסיני.

החריץ - לאביי: צריך שיגיע בין בית לבית עד מקום התפר למטה, **לרב דימי מנהרדעא:** כיון שניכר החריץ למעלה די.

בדיקת הקלף: לאביי - צריך לבדוק קלף התפילין שלא יהא בו נקב, משום שצריך שיהא כתיבה תמה. **לרב דימי מנהרדעא:** אינו צריך לבדוק, שהקולמוס בודק.

רצועות שחורות מבחוץ: הלכה למשה מסיני. אבל בפנים - עושה בין ירוקות בין שחורות בין לבנות. ואדומות - לא יעשה בפנים גנאי, שמתא הפתחו ויהא נראה מבחוץ, ואימרו שמדם פצעיו נצבע והאדים, או שיאמרו אשתו נדה בעל ונצבע בדם.

רצועות התפילין - לחכמים: אין קושרים אותם רק במינים והם של עור, ולא של משי או של פשתן. **רבי יהודה:** העיד על תלמידו של רבי עקיבא שקשר תפילין בלשונות תכלת ולא אמר לו דבר, וכן הורקנוס בנו של רבי אליעזר היה קושר בלשונות ארגמן ולא אמר לו דבר. ולחכמים: לא ראו, ואם ראו לא היו מניחים להם.

תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני - בתפר ובאלכסון, שישמר את הריבוע בתפירה, שלא ימשוך חוט התפירה יותר מדי שלא יתכווצו ויקצר רוחבו, ושיהא הריבוע מכוון אורכו כרוחבו, כדי שיהא להם אותו אלכסון.

העושה תפילין עגולה - סכנה ואין בה מצוה, ואין מכאן ראייה שמרובעות הלכה למשה מסיני, ששואל לא פסלו רק כשעושה אותם כאגוז שהוא חדוד ביותר.

תפילין שנקרעו - לרב הונג: כל זמן שפני עור הבתים קיימת ואין בה נקב - כשירות. **לרב חסדא:** אם נפסק שני דפנות בשני בתים זה של כנגד זה, כגון שנפסק בית ראשון ובית שלישי, ובית שלם ביניהם - כשירות. ואם נפסקו זה כנגד זה, כגון בתים הסמוכים, הוא הם חדשות - פסולות. ואם הם ישנות - כשירות. ואם נפסקו שלש - פסולות.

ומה הם חדשות ומה הם ישנות? אם כשאוחד בעור ומפשט, כשמיני חוזר וכווץ - הרי הם ישנות, ואיך - הם חדשות. ועוד סימן, אם כשאוחד אדם ברצועה התלויה בהם באים התפילין אחרי ואינם מתנתקים - הם חדשות, ואיך - הם ישנות.

דף ל"ה - ע"ב

נפסק הרצועה - לא יקשר, שנאמר 'וקשרתם' שיהא קשירה תמה, ואם יש קשר אחר ברצועה לבד מקשר שקושרים בראש, אין זה קשירה יפה. וכן לא יתפור אף על פי שמכניס התפירה בפנים, כיון שאין מנהג העולם לעשות כן.

גרדומי רצועות - נפסק ממה שתולה מהם לאחר שנקשר בראש, ונשתייר 'כשירות לרב פפא. ונדחו דבריו, כי רק גרדומי תכלת וגרדומי אוזב כשרים משום שהם שתמישי מצוה, אבל ברצועות תפילין שהם שתמישי קדושה - אין גרדומים שלהם כשירות עד שיהא בהם כשיעור.

שיעור הרצועות - עד אצבע צרדה. **לרב כהנא:** כפוף, והוא כמה שיכול לפשוט מאצבע עד אמה, **לרב אשי:** פשוט, והוא כמה שיכול לפשוט מגודל ועד אצבע.

רצועות התפילין של ראש - רבה: פשט שיייר הרצועות, ותלה אותם על כתפיו מאחוריו. **רב אחא בר יעקב:** היה קולע אותם יחד ומשלש, מר בריה דרבנא: עש שמן שאנו נוהגים, ותלאה לפנינו.

קשר תפילין הלכה למשה מסיני - שישים הרצועות על ראשו בניעין שיהא כעין ד'. ויפיי הרצועות, והם השחרות שלהם, יהא מבחוץ.

'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' - אלו תפילין שבראש.

'והסרתני את כפי וראית את אחוריי' - מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין.

קשר של תפילין צריך שיהא למעלה: והיינו בגובה הראש ולא למטה בצוואר - כדי שיהיו ישראל למעלה ולא למטה. וצריך שיהא כלפי פנים - כדי שיהא ישראל לפנים ולא לאחור.

תפילין מאימתי מברך עליהם? משעת הנחה עד שעת קשירה, שמכיוון שעדיין לא קשר, הוא עובר לעשייתם.

כל המצות כולם - מברך עליהם עובר לעשייתם.

מנחות דף ל"ו. יום ב' פרשת תרומה - כ"ט שבט (ער"ח) תשפ"ו

דף ל"ו - ע"א

על תפילה של יד מברך - ברוך... אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין. **על תפילין של ראש מברך -** ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין. ורק אם סח חס תפילה לתפילה, אבל אם לא סח, מברך על של יד, ואינו מברך על של ראש.

סח בין תפילה לתפילה ולא בירך על תפילין של ראש - עבירה היא בידו וחוזר עליה מערכי המלחמה.

בהנחת תפילין - מניח קודם של יד ואחר כך של ראש - שנאמר 'וקשרתם לאות על ידך', ולאחר מכן 'והיו לטוטפת בין עיניך'. **בחליצת תפילין -** חולץ קודם של ראש ואחר כך של יד, שנאמר 'והיו לטוטפת בין עיניך', כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים.

השכים לצאת לדרך ומתיירא שיאבד התפילין - מניח, וכשיגיע הזמן (משעה שיכיר את חבירו ברחוק ארבע אמות), ממשמש בהם ומברך עליהם.

עד מתי מניח? א. לת"ק: עד שתשקע החמה. **ב. לרבי יעקב:** עד שתכלה רגל מן השוק. **ג. לחכמים:** עד זמן שינה. ומודים חכמים לרבי יעקב שאם חלץ כדי לצאת לבית הכסא או להיכנס לבית המרחץ, ושקעה חמה, שוב אינו חוזר ומניח. **'הלכה'** יש אומרים בשם רב נחמן: שהלכה כרבי יעקב, וכן נהגו רב חסדא ורבה בר רב הונג שהתפללו בתפילין בלילה. ויש אומרים שלרב נחמן: אין הלכה כרבי יעקב, ורב חסדא ורבה בר רב הונג שהתפללו בתפילין בלילה בלילה חלקו עליו.

דף ל"ו - ע"ב

תפילין בערב - לרבה בר רב הונג: ספק חשיכה ספק לא חשיכה בערב שבת - לא חולץ ולא מניח, אבל בוודאי חשיכה - חולץ. בחול - גם בוודאי חשיכה אינו חולץ, שסובר לילה זמן תפילין, ושבת אינו זמן תפילין.

'ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימיה' - לרבי יוסי הגלילי: הכתוב נאמר על תפילין, ודורש 'מימיה' ולא לילות, 'מימיה' ולא כל ימים, פרט לשבתות וימים טובים. ולרבי עקיבא: לא נאמרה חוקה זו רק לפסח בלבד, ותפילין בשבתות וימים טובים נתמעט ממה שנאמר 'והיה לאות על ידך', מי שצריך אות, יצאו שבתות וימים טובים שהם גופם אות.

המניח תפילין לאחר שקיעת החמה - לרבי יוחנן: עובר בלאו, שכל מקום שנאמר השמר מן ואל אינו אלא לא תעשה, וגם 'השמר' של עשה. **לרבי אלעזר:** עובר בעשה, שהרי 'השמר' של לאו הוא לאו, והנאמר 'השמר' של עשה הוא עשה.

מותר להניח תפילין לאחר השקיעה כדי לשמור - רב אשי הניח תפילין משחשיכה ואמר לרבינא שצריך לשמור, ורבינא ראה עליו שלא הניח כדי לשמור, אלא שסובר הלכה לילה זמן תפילין, ואין מורים כן, שמתא ישכח וישכן בהם.

חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה - קל וחומר מציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה 'היה על מצחו תמיד', שלא יסיח דעת ממנו, תפילין שיש בהם אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה.

מנחות דף ל"ז, יום ג' פרשת תרומה - ל' שבט (אדר"ח) תשפ"ו

דף ל"ז - ע"א

הנחת תפילין של יד על יד שמאל:

א. לתנא קמא: 'ידך' זו יד שמאל ולא יד ימין, שנאמר 'אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים', ואומר 'דה ליתך תשלחנה וימינה להלמות עמלים', ואומר 'למה תשיב ידך' וימינך מקרב חיקך כלה'. לרבי יוסי החורם: מציצו ימין ושקרא יד, שנאמר 'ורא יוסי כי ישית אביו יד ימינו'.

ב. לרבי נתן: מהיקש, שנאמר 'וקשרתם וכתבתם', מה כתובה בימין גם קשירה בימין, וכיון שהקשירה בימין צריך להניח על שמאל.

ג. לרב אשי: שנאמר 'דכה', ללמד יד כחה.

אין לו זרוע - לת"ק: פטור מן התפילין. **לאחרים:** חייב, שנאמר 'דכה' לרבות הגידים, אף על פי שידו רצוצה ומקולקלת.

איטר - מניח תפילין ביד ימינו שהוא שמאלו. **שולט בשתי ידיו** - מניח בשמאל שהוא שמאל כל אדם.

על ידך - זו קיבורת. **בין עיניך** - זו קדקוד והוא במקום שמוחו של תינוק רופס.

פלימו שאל מרבי במי שיש לו שני ראשים באיזה יונה תפילין? והשיב רבי שינלה או יקבל עליו נידוי, לפי ששחק עליו. בתוך כך הגיע אדם שנולד לו בן עם שני ראשים, ושאל כמה צריך ליתן לכהן, והביאו לו מברייאת שיתן עשרה סלעים, שהתורה תלה חיוב חמש סלעים ב'גולגולת'. והגם שעתיד למות, עכשיו עדיין הוא חי.

ככור שנהרג בתוך שלשים - פטור מפדיון, שנאמר 'אך', חלק.

דף ל"ז - ע"ב

'ידך' שנאמר בתפילין של יד זה בגובה היד והיא הקיבורת:

א. אמרה תורה הנח תפילין ביד והנח תפילין בראש, מה להלן בגובה שבראש (מהטעם שיבואר) אף כאן בגובה שביד.

ב. לרבי אליעזר: שנאמר 'היה לך לאות', לך לאות ולא לאחרים לאות.

ג. לרבי יצחק: שנאמר 'ושמתם את דברי אלה על לבבכם וקשרתם', שיהא שימה כנגד הלב.

נקרע חלוק אצל הקיבורת - מניח תפילין אף על פי שנראה לאחרים, שדרשת 'לך לאות' ולא לאחרים, היינו במקום שהוא לך לאות.

'בין עיניך' שנאמר בתפילין של ראש זו גובה שבראש ולא בין עיניך ממש:

לתנא קמא: לומדים גזירה שווה 'בין עיניך' מהנאמר 'לא תשימו קרחה בין עיניכם למת', מה להלן מקום שעושה קרחה, אף כאן. **לרבי יהודה:** אמרה תורה הנח תפילין ביד והנח בראש, מה להלן במקום הראוי להיטמא כנגע אחד, אף כאן, ובין עיניך ממש יש בו בשר ושער, שזה מטמא בשער לבן וזה בשער צהוב.

ארבע ציציות - לתנא קמא: הם מצוה אחת, **לרבי ישמעאל:** הם ארבעה מצוות.

לרב יוסי: נחלקו בסדין פשתן שיש בו ציצית של כלאים, ונפקס ציצית אחת, לת"ק: אין בשלש מצוה ואסור משום כלאים, לרבי ישמעאל: הם שלש מצוות ואין בו משום איסור כלאים.

לרב בא אהינא: נחלקו בטלית בעלת חמש שחיבי בציצית מהנאמר 'אשר תכסה בה', לת"ק: שהם מצוה אחת - מטיל בה ארבע ציציות, לרבי ישמעאל שכל אחת מצוה בפני עצמה - מטיל חמשה.

לרבינא: הטיל שלושה ציצית בטלית, ויצא בה בשבת, לת"ק: היא מצויצת שלא כהלכתה וחיוב בחטאת, ולרבי ישמעאל: היא מצויצת כהלכתה, שעל כל פנים קיים שלושה מצוות ופטור מחטאת. **ההלכה** רב יהודה פסק בשם שמואל הלכה כרבי ישמעאל שארבע ציציות ארבע מצוות הן, ואין הלכה כן.

היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכה בשבת - חייב חטאת.

מי שחתך אחד מהקרנות בטלית, ונראה כשני קרניים - לא פטרה מהציצית, שעשאה בעלת חמש וחייבת.

מי שהיה לו טלית ארוכה וכפלה ותלה הציצית בקרנות הכפל - אף על פי שדיבק שלא תחזור לאיתנה, לא עשה כלום, שסופו להתיר ולחזור לאיתנה, ונמצא ציצית באמצע ולא בכנפות. וגם אם תפרה לא עשה כלום, שאם אינו צריך לה היה לו לחתך ולזרוק.

כל המתות הצרות, והן נודות שאין שוליהם תפורים רק צרויים - טהורים, שרואים כאילו ניתר הקשר ואין להם בית קיבול. חוץ משל ערביים, שדרכם בכך.

'גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה' - ופירשו בגמרא שלא אמרו רק על לאו של לא תסור, רבינא ראה שנספקס ציצית שטיתו של מר בר רב אשי בשבת כאשר היה בדרך, ולא אמר לו עד שהגיע לביתו, והשיב לו שאילו היה אומר לו בדרך היה משליכה ממנו, שאין הלכה כרבי ישמעאל שהם ארבע מצוות, והטיל אינה מצויצת כהלכתה. וי"א שכבר אמר לו בדרך, ולא השליכה משום שהיה בכרמלית.

הדרן עלך פרק הקומץ

באחד באדר משניעיים על השקלים.. ומתקנים בהם צורכי הרבים קח חלק ושותפות בזיכוי הרבים לתפעת סיכויי דף היוני 'תהודדים' לפרטים 0527111235

מנחות דף ל"ח, יום ד' פרשת תרומה - א' אדר (ר"ח) תשפ"ו

פרק רביעי - התכלת

דף ל"ח - ע"א

משנה. תכלת ולבן - לרבי: מעכבים זה את זה - שנאמר 'הכנף' מין כנף, ונאמר 'תתיל תכלת', ואמרה תורה 'וראייתם אותה', עד שיהא שניהם כאחד. **לחכמים:** אינם מעכבים, שהנאמר 'וראייתם אותה' משמע על כל אחד בפני עצמו.

שנינו במשנה 'התכלת אינה מעכב הלבן והלבן אינו מעכב התכלת'. נחלקו אמוראים איך אפשר להעמידה כרבי: **א.** שנשנה לענין קדימה, שאם הקדים תכלת ללבן - יצא. והספיק מדובר בטלית שכולה תכלת, שבה מצוה להקדים תכלת שהוא ממין הכנף, ובא התנא ללמד שאם הקדים את הלבן יצא (וראה להלן שיש חולקים). **ב.** שכונת התנא לענין גרדומים, שאם נפקסו חוטי התכלת ונשתתף מהם גרדומים, וחוטי הלבן עומדים בעיניהם, או שנספקס חוטי הלבן ונשתתף מהם גרדומים וחוטי התכלת עומדים בעיניהם - כשרים.

תפילין של יד - אינה מעכבת את של ראש, **תפילין של ראש** - אינה מעכבת את של יד.

מצוה להקדים לבן לתכלת - שנאמר 'הכנף' מין כנף, ואם הקדים תכלת ללבן יצא, אלא שלא עשה מצוה מהמובחר. **בטלית שכולה תכלת - יש אומרים:** שמוצה להקדים התכלת, שהרי הוא מין כנף. **לרביא:**

אין הצבע גורם, ובכל אופן צריך להקדים הלבן, ונקרא מין כנף כיון שרוב טליתות הם לבן.

גרדומי תכלת - כשרים, **גרדומי אוב** - כשרים. **שיעור גרדומים בציצית** - כדי לענבם. והסתפקו בגמרא אם כדי לענבם כל החוטים יחד, או כל חוט בפני עצמו? ולא נפשט.

היו החוטים עבים, ונשתתף בהם כשיעור שאם היו דקים היה יכול לענב - אף על פי שעכשיו אינו יכול לענב מחמת עובי - כשרים.

קשירת כל חוליה - רבא רצה להוכיח שצריך לקשור על כל חוליה וחוליה, ממה שהכשירו גרדומי תכלת ואם אין קושירים בכל חוליה, כיון שנפקס חוטר הקשר ושוב אין שם גדיל. ודחו דבריו כי שמאל לא הכשירו רק באופן שקשר בכל חוליה, אבל אין חיוב לקשור.

מנחות דף ל"ט, יום ה' פרשת תרומה - ב' אדר תשפ"ו

יום זה לזכות מרת רחל בת אלטע לאה לשמירה והצלחה ולסייעתא דשמיא בכל העינינים לעילוי נשמת מרת מעבה ע"ה בת ר' יונה הלוי ז"ל

נלב"ע ב' אדר תשי"ז

דף ל"ט - ע"א

קשר עליון הוא מהתורה - כי אם לא היה רק מדרבנן, לא היה צריך להתיר סדין בציצית, שהרי התוכף תכיפה אחת אינו חיבור לענין כלאים.

אם נפקס החוט מעיקר - פסולה.

לשון הברייתא: 'במה דברים אמורים (שצריך שיעור לציצית) בתחילתו, אבל סופו שיריו וגרדומיו כל שהוא', ופירשו בגמרא ששיריו וגרדומיו הוא אחד, כלומר שיריו גרדומיו כל שהוא, ובא ללמד שצריך שיעור לגרדומיו, והוא כדי לענב.

חוט שוכרוך בו סביב החוטים ועושה ממנו הגדיל - עולה ממניין שמונה חוטים.

ציצית שכרוך רובה, שעשה שני שליש גדיל ושליש ענף - כשירה. **כרוך בה רק חוליה אחת** - כשירה. **גוי תכלת** - כלומר עיקר מצוה ציצית, שיהא שליש גדיל ושני שליש ענף.

כמה שיעור חוליה? כדי שיכרוך וישנה וישלש. הפוחת - לא יפחות משבע, כנגד שבעה רקיעים. והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה - כנגד שבעה רקיעים וששה אוויר שיש ביניהם.

כשמתחיל לכרוך מתחיל בלבן - שיהא מין כנף תחילה, ואחר כך תתיל תכלת. וכשהוא מסיים יסיים בלבן, משום מעלים בקודש ולא מורידים.

דף ל"ט - ע"ב

נאמר 'גדיל' ונאמר 'תתיל' - רבה בר בר חנה: מפרש או גדיל או תתיל, ולכן שיבח אדם שלבש טלית שיש בה ציצית שכולה גדיל. **לרב:** צריך תתיל, והנאמר 'גדילים' בא ללמד מניין החוטים, 'גדיל' שנים, 'גדילים' ארבעה, עשה גדיל וסובבנהו ממוכו.

חוטי צמר פוטרים בטלית פשתן, **חוטי פשתן** פוטרים בטלית של צמר - שנאמר 'לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך', אין חילוק צמר בפשתים ולא שנא פשתים בצמר.

טלית של שיראים - י"א: שחייבת בציצית מהתורה, כי כל הבגדים חייבים בציצית. ולשיתם חוטי צמר ופשתים פוטרים בהם, כלומר לבן של פשתן עם תכלת של צמר, שמאחר שחייבים בציצית מהתורה, מותר בהם כלאים. **לרב נחמן:** פטורים מהציצית מהתורה, שסובר כתנא דבי רבי ישמעאל שכל מקום שנאמר בגד סתם אינו אלא צמר ופשתים, אבל שאר בגדים פטורים, ורק מדרבנן הם חייבים. ולשיתו אסור להטיל בהם חוטי צמר ופשתים יחד, שהרי כיון שפטור מהתורה אסור משום כלאים, רק מטיל חוטי צמר או חוטי פשתן.

חוטים של כלף או של שיראים - פוטרים בטלית שהוא מינם, ולא בטלית שאינו מינם. וגם לסובר שיש חיוב ציצית מן התורה בטלית של שיראים, פטר אותם בחוטים שהוא מינן אף על פי שאינם צמר ופשתים, שנאמר 'הכנף' ונמשך שיהיו החוטים ממין הכנף, ונאמר 'צמר ופשתים', הא כיצד, צמר ופשתים - פוטרים בין במינם ובין שלא במינם, שאר מינים - במינן פטורים, שלא במינם אינם פטורים.

בגד סתם האמור בתורה - נחלקו תנאים בדעת רבי ישמעאל, לתנא אחד: אינו אלא צמר ופשתים, שהואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם, ופרט לך הכתוב באחד מהם (בנגיעים) צמר ופשתים, אף כל צמר ופשתים. ולתנא אחר: לומדים מהנאמר 'או' בגד, שכל מיני בגדים מטמאים בנגיעים.

מנחות דף מ' יום ו' פרשת תרומה - ג' אדר תשפ"ו

דף מ' - ע"א

סדין של פשתן - בית שמאי: פטורים מציצית, שחוטי התכלת של צמר הם, ולא הותר כלאים אצל ציצית. **בית הלל:** מחייבים, שדורשים סמוכים להתיר כלאים בציצית. **'הלכה'** דכרי בית הלל.

כל המטיל תכלת בסדין בירושלים אינו אלא מהמתמיהים - והטעם שאסרו אף על פי שהלכה כבית הלל.

א. יש אומרים: שלפי שאין בקיאים לדרוש סמוכים שמוותר כלאים בציצית, ואם ידרשו רבים שמוותר כלאים בציצית, וחוששים שיבואו להתיר גם קלא אילן, והצבוע בקלא אילן דינו כלבן שלא הותר בו כלאים כיון שאפשר במינו, ולא סמוך על בדיקת היורה, שמה נתן ליריה תכלת שצבע לשם ניסיון שהוא פסול. ורביא דחה טעם זה, שאפשר לשלוח אגרות לצובעי תכלת שהעלימה פסולה, שהרי גם בחמץ בפסח ויום הכיפורים שהם ככרת סמוך על האגרות.

ב. לרביא: חששו שיקרע סדינו בתוך שלש אצבעות לשפת הכנף, ויתפור, והציצית פסולה משום תעשה ולא מהעשוי.

ג. לרבי זירא: גזרו משום כסות לילה, שהוא פטור מציצית, ונהנה מכלאים שלא במקום מצוה.

כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה - אם אתה יכול לקיים שניהם - מוטב, ואם לא - יבוא עשה וידחה לא תעשה.

דף מ' - ע"ב

היא של בגד וכנפיה של עור או להימך - לרביא ורבי זירא: הולכים אחר עיקר הבגד, לכן, היא של בגד וכנפיה של עור חייבת, והיא של עור וכנפיה של בגד פטורה. **לרב אחאי:** הולכים אחרי הכנף.

הטיל שלש ציצית לבעלת שלושה כנפיים - ואחר כך תלה בה קרן רביעית ועשה בו ציצית - פסולה משום תעשה ולא מהעשוי.

חסידיים הראשונים, כיון שפצעו ג' בכגד - כלומר שהגיעו ל' אצבעות האחרונים, מטילים לה תכלת מיד כדי שלא להשתות בלי ציצית.

הטיל למוטלת: שהיה ד' ציצית בטלית והטיל לה ד' אחרים, ופסק הראשונים - **לרבי זירא:** כשירה, ואין כאן משום 'תעשה ולא מן העשוי', כי מאחר שעובר ב'בל תוסיף' כשמתיל, אין זה מעשה, שהרי עובר על דברי תורה, וכשחותר הראשונים, אז הוא תחילת עשייתם של אחרונים. **לרב פפא:** אם כשהטיל את האחרונים התכווין להוסיף - כשירה. אבל אם התכווין לבטל ראשונים - אין כאן בל תוסיף ויש כאן מעשה, ופסולה משום תעשה ולא מהעשוי.